RAADSVOORSTEL

ONDERWERP
Vervolg gebiedsproces ATT windenergie

BESLISPUNTEN
1. In te stemmen met het voortzetten van het gebiedsproces windenergie Almelo, Tubbergen en Twenterand samen met de provincie Overijssel

INLEIDING
Nederland heeft de doelstelling om de CO_2-uitstoot in 2030 met ten minste 49% terug te dringen, onder andere door fossiele energie te vervangen door duurzame energie. Daarmee wordt beoogd de opwarming van de aarde te beperken. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de dertig energieregio's in Nederland uiterlijk in 2030 in totaal 35 TWh aan duurzame elektriciteit opwekken uit grootschalige zonne- en windenergie op land. In de Regionale Energiestrategie Twente 1.0 geeft energieregio Twente invulling aan de afspraken van het Klimaatakkoord voor duurzame energieopwekking. De gemeente Twenterand maakt onderdeel uit van de samenwerking in Twente en draagt, conform het raadsbesluit van 6 juli 2021 over de RES Twente, 82 GWh bij aan de Regionale Energiestrategie Twente, in te vullen met een flexibele energiemix.

Samenwerking tussen Almelo, Tubbergen en Twenterand (ATT)
Voor het ATT gebied op het grensvlak van de drie gemeenten Almelo, Tubbergen en Twenterand hebben de colleges van deze gemeenten en de provincie Overijssel in november 2021 een Plan van Aanpak voor een verkenning energie opwek door wind vastgesteld. Het onderwerp is besproken in de raad, waarbij de raad heeft meegegeven vooral belang te hechten aan het serieus omgaan met gezondheidsaspecten en een zorgvuldig gebiedsproces.

Resultaat verkenningsfase
De verkenning die de ATT-gemeenten en provincie in het 1ste halfjaar van 2022 hebben uitgevoerd naar de mogelijkheden van windenergie in het ATT-gebied bestond uit een technisch ruimtelijke verkenning naar de potentie voor wind in het ATT gebied en de start van een gebiedsproces om in gesprek te komen met inwoners en andere belanghebbenden en een eerste beeld op te halen van hoe tegen de beoogde ontwikkeling aangekeken wordt. In het Plan van Aanpak is afgesproken na deze verkennende fase een besluit te nemen over al dan niet voortzetten van de ATT samenwerking en voorbereiding van de volgende fase van windenergie in het ATT gebied. Het technisch rapport en het participatieverslag van het gebiedsproces met inwoners, vormen de bouwstenen voor het besluit van het bestuurlijk overleg (hierna BO) ATT op 22 september 2022 en het advies om verder te gaan met de gezamenlijke uitwerking voor ontwikkeling van windenergie in dit ATT gebied

<u>Technisch Ruimtelijke verkenning</u>
De technische verkenning, uitgevoerd door Bosch en van Rijn, is afgerond en aan colleges en raden aangeboden en openbaar gemaakt. Conclusies zijn:
1. **Er is duidelijk potentie voor windenergie in het ATT-gebied.** Ook wanneer geluids- en gezondheidsnormen worden aangescherpt ten opzichte van de normen die tot voor kort in Nederland golden, bestaat er in het ATT-gebied een duidelijke potentie voor windturbines.
2. **Die potentie bestaat wanneer locaties zorgvuldig – gemeentegrens ontkennend - worden gekozen** en bij de keuze van type turbines en hun brongeluid het uitgangspunt van 'best beschikbare techniek' als uitgangspunt wordt genomen.

Het technisch onderzoek geeft niet op alle vragen antwoord; het gaat om een brede gebiedsverkenning waarin op basis van verschillende variabelen zoals hinder-normen en windturbinetypes de potentie van het gebied in beeld is gebracht. Er zijn inhoudelijke vragen over het technisch rapport gesteld die in online webinars en schriftelijk zo goed mogelijk zijn beantwoord. Bij concrete planontwikkeling zullen vragen ook steeds concreter beantwoord kunnen worden en zal maatwerk in de planontwikkeling nodig zijn om aan specifieke vragen en belangen tegemoet te komen.

Gebiedsproces (participatie trede: informatie delen en ophalen)
Het gebiedsproces van de verkennende fase is afgerond. Tot 21 september konden inwoners nog reacties inbrengen op het concept gebiedsverslag. Conclusies uit de verkennende fase zijn:

1. **Er is stevige weerstand en er zijn vragen en zorgen bij inwoners,** met name over geluid en de gezondheidseffecten van windturbines in het gebied. Een deel van de weerstand is stevig georganiseerd en gericht op het hoe dan ook tegenhouden van windenergie in dit gebied. Er zijn ook nog veel vragen over de noodzaak van windturbines in de duurzame energiemix, de combinatie van deze ontwikkeling en andere ontwikkelingen die in het gebied spelen en ergernis over het momenteel niet kunnen leveren van zon-energie aan het net.
2. **Er is daarnaast nieuwsgierigheid bij** inwoners en belanghebbenden (zoals lokale ondernemers uit Twenterand) naar kansen voor windenergie in het gebied. Inwoners geven aan niet tegen duurzaamheid te zijn en oog te hebben voor de klimaatopgave. Bij een goed doordacht ontwikkelproces krijgt lokaal eigenaarschap een kans en kan de ontwikkeling rendement opleveren voor inwoners en bijdragen aan de specifieke gebiedsdoelen. Zo kunnen windturbines een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van het regionale energiesysteem en duurzame ontwikkeling en groei van bedrijvigheid en wonen in het gebied zelf en daar omheen.

Beide rapporten zijn als bijlage bijgevoegd.

BEOOGD EFFECT

In gezamenlijkheid met de ATT gemeenten (Almelo, Twenterand en Tubbergen) en Provincie Overijssel verder te onderzoeken of en hoe het realiseren van windturbines in het zoekgebied ATT mogelijk is, waarbij aspecten zoals gezondheid en geluid, acceptatie en participatie van de omgeving, en mogelijkheden voor het realiseren van maximaal lokaal eigendom verder worden uitgewerkt.
Het voorstel draagt bij aan het samen met medeoverheden en maatschappelijke partners werken aan het behalen van de doelen voor duurzaamheid en energiebesparing (doelenboom Duurzaamheid, milieu en VTH en het Ontwikkelprogramma Agenda Duurzaam Twenterand). Dit draagt bij aan het verminderen van de CO_2 uitstoot door energie duurzaam op te wekken en gebouwen en bedrijven zonder aardgas te verwarmen.

ARGUMENTEN

1.1 Volgens het Plan van Aanpak worden keuzes over vervolgstappen aan de raad voorgelegd
Uw raad heeft aangegeven nauw betrokken te willen worden bij het onderwerp windenergie. Windmolens op land produceren op een schone manier energie, maar veroorzaken ook hinder, zoals geluid en slagschaduw. Mede hierom leven er zorgen over de mogelijke gezondheidseffecten van windturbines. De raad heeft voorwaarden gesteld in de vorm van aandacht voor gezondheid en communicatie in een zorgvuldig gebiedsproces. Wij stellen U voor om een raadsbijeenkomst over het onderwerp te organiseren en ook de klankbordgroep Vriezenveen zuidoost hierbij te betrekken.

1.2 *Door het voortzetten van de ATT samenwerking kan de gemeente zoveel mogelijk regie houden*
Het bestuurlijk overleg BO ATT kiest voor voortzetten van de ATT samenwerking in verband met ruimtelijke kwaliteit en samenhang en een zorgvuldig participatieproces. Samenwerking betekent dat de 3 gemeenten en de provincie de vervolgstap in gezamenlijkheid gaan voorbereiden. Met deelname in de ATT samenwerking kan de gemeente zoveel mogelijk regie houden. In het gebiedsproces is, zoveel mogelijk samen met de omgeving, te sturen op randvoorwaardelijke aspecten zoals (landelijk) gezondheidsonderzoek en milieunormen, hoeveelheid energieproductie (aantal), koppeling met bijvoorbeeld zon-op-dak projecten van agrarische ondernemers etc. De keuze voor het voortzetten van de ATT samenwerking vergt zorgvuldige communicatie met omgeving en raad.
Voortzetten van de samenwerking betekent niet dat er al een definitief besluit is genomen over plaatsing windmolens, aantal, hoogte, normen etc. Het exacte aantal turbines en locaties zijn nog niet duidelijk en er is nog geen sprake van uitvoering of realisatie. Zolang de voorbereiding van de ontwikkelfase nog niet goed is uitgewerkt, kan er nog geen concrete windontwikkeling plaatsvinden.

1.3 Provinciale rol windbeleid
De provincie heeft alle gemeenten er met hun brief van 15 maart 2022 op gewezen dat de afgesproken ambitie voor 2030 van de RES-regio's in Overijssel in het huidige tempo niet wordt behaald en de provincie daarom extra inzet op (meer) provinciale regie en sturing op de voortgang van de energietransitie en met name op windprojecten. In de provinciale beleidsvoorstellen die deze zomer ter inzage lagen is

opgenomen dat de provincie meer regie wil nemen, met name op windbeleid[1]. Belangrijk hierbij is dat de Provinciale Staten ook nu al, volgens artikel 9 van de Elektriciteitswet, in eerste aanleg het bevoegde gezag is voor windinitiatieven tussen de 5 MW en 100 MW opgesteld vermogen. Dit betekent dat bij aanvragen van initiatiefnemers de provincie deze aanvragen (buiten de provinciale uitsluitingsgebieden) in behandeling moet nemen.[2] Vergunningaanvragen zullen door de provincie worden behandeld aan de hand van de provinciale Windladder.

GS hebben op 11 oktober 2022 – conform afspraak uit het BO ATT - besloten voor het ATT gebied[3] tijdelijk geen initiatieven in behandeling te nemen. Om rust en ruimte te geven aan het ATT gebiedsproces, tot de ontwikkelfase goed is voorbereid (in ieder geval tot 1 maart 2023), zal GS geen vergunningaanvragen voor windinitiatieven in het ATT gebied in behandeling nemen. De mogelijkheid wordt opengehouden om deze termijn te verlengen als dit voor een goede voorbereiding van de ontwikkelfase nodig is. Verder heeft GS besloten haar vergunningverlenende bevoegdheid voor windturbines, tot in elk geval 1 maart 2023, niet te zullen overdragen aan één van de ATT gemeenten. Hiermee zit er feitelijk een tijdelijke stop op windinitiatieven in het ATT gebied. Met dit besluit zorgt GS met de deelnemende gemeenten voor een zorgvuldig voorbereidingsproces om een goede ruimtelijke inpassing en participatieproces mogelijk te maken.

1.4 Vaststellen van lokaal beleid en kaders geeft de gemeente meer regie
Als een gemeente beleid heeft opgesteld (aanwijzen zoekgebied; aandachtspunten en voorwaarden voor het gebiedsproces en lokaal eigendom) gaat de provincie daar rekening mee houden en bij aanvragen in overleg treden met de gemeente.
De raad heeft voor Twenterand 82 GWh als bijdrage in de RES Twente vastgesteld, in te vullen met een flexibele energiemix. Hiervan is op dit moment al circa 30 GWh gerealiseerd door projecten binnen de scope van de RES: 20 GWh grootschalig zon op veld en grootschalig zon op dak[4]. Voor de rest van de bijdrage is mogelijk: grootschalig zon op dak (tot de maximaal geachte hoeveelheid van 22 GWh) en 40 GWh door grootschalige opwek flexibele energiemix. Voor grootschalige opwek is in de vastgestelde Omgevingsvisie 1.0 het zoekgebied Vriezenveen zuidoost aangewezen.

Duidelijkheid over een realistische energiemix en duidelijkheid over de gewenste kaders voor wind en zon is er nu nog niet. Door als gemeente in beleid aan te geven wat belangrijk is, kan de provincie daar rekening mee houden bij de behandeling van eventuele aanvragen. Ons beleidsvoorstel duurzame energie is in de maak en de raad is over het concept geïnformeerd op 21 april 2022. Het concept is in december 2021 gepresenteerd aan de klankbordgroep. Te nemen stappen voor besluitvorming zijn: het concept beleid wordt binnenkort aan het college aangeboden en voor inspraak vrijgegeven. Na verwerking van de zienswijzen kan het beleidsvoorstel voor behandeling aan de raad worden aangeboden.
In het concept beleid is opgenomen dat we voor het aangewezen zoekgebied Vriezenveen zuidoost een zorgvuldig gebiedsproces willen en streven naar een zo groot mogelijk aandeel lokaal eigendom, met een minimum van 50%. De exacte uitwerking van lokale randvoorwaarden en de vertaling van lokaal eigendom bij projecten voor grootschalige opwek is volgens het beleidsvoorstel de uitkomst van het gebiedsproces. Door met de omgeving (inwoners, belanghebbenden en ondernemers) de randvoorwaarden voor gezonde leefomgeving, beste technieken en lokaal eigendom uit te werken, bijvoorbeeld in een gebiedsovereenkomst of een maatschappelijk tender. Daarnaast is door het stimuleren en ondersteunen van lokale initiatieven van inwoners, ondernemers en organisaties voor een lokale energiecoöperatie lokaal maximaal regie mogelijk.

Afstemming over ruimtelijke ontwikkelingen
In het BO ATT is afgesproken tijdig af te stemmen over nieuwe grote ruimtelijke ontwikkelingen die de mogelijkheid van windenergie in het ATT-gebied beïnvloeden en hierover in ieder geval in het BO ATT overleg met elkaar af te stemmen, tot de volgende fase goed is voorbereid. Bekende toekomstige (verwachte) ruimtelijke ontwikkelingen in het ATT gebied, zoals de uitbreiding van de zandwinning, zijn eind 2021 bij het begin van de technische verkenning meegegeven.

---

[1] Twenterand heeft hierop inhoudelijke zienswijzen ingediend.
[2] In Twente ligt er van dit voorjaar bij GS een aanvraag voor een windpark bij De Lutte en voor windpark Langeveen heeft een initiatiefnemer eind september 2022 een principeverzoek ingediend bij GS.
[3] Dit is van toepassing op het gebied dat ligt in het grensgebied tussen Almelo, Tubbergen en Twenterand, te weten het vastgestelde kerngebied en de cirkel van 1 km daarom heen zoals aangegeven in het plan van aanpak voor de verkenningsfase windenergie ATT.
[4] Regionale Energiestrategie Twente | Twenterand

KANTTEKENINGEN

1.1 Stoppen met de ATT samenwerking betekent dat gemeente geen / minimaal regie heeft op het proces
Bij stoppen met de gemeentegrensoverschrijdende ATT samenwerking, valt te verwachten dat de provincie de regie overneemt. De provincie zal aanvragen van ontwikkelaars van wind in behandeling nemen.

1.2 Het onderwerp vraagt een zorgvuldig communicatieproces en omgevingsbeleid
Beelden als zouden er 30+ windturbines in het ATT gebied komen zijn niet juist. De communicatie rond het provinciale PPE en de provinciale Omgevingsvisie gaf daarover een verkeerd beeld aan de omgeving en de gemeenten.
Windenergie is een beladen en politiek gevoelig onderwerp, dat landelijk en lokaal veel discussie oproept. Landelijke (gezondheidsonderzoeken[5], het Plan MER proces voor nieuwe landelijke milieunormen[6]) en provinciale ontwikkelingen hebben invloed op het lokale proces[7]. De resultaten van de Plan MER voor nieuwe landelijke milieunormen komen naar verwachting eind 2022 en het is de bedoeling dat het MER-traject medio 2023 is afgerond. Naar verwachting kunnen dan eind 2023 de nieuwe landelijke milieuregels in werking treden. Een combinatie van afstandsnorm en geluidnorm is mogelijk.[8] Resultaten van de RIVM onderzoeken naar gezondheid/geluidseffecten worden pas ná 2023 verwacht.
Het bevoegd gezag kan op basis van een lokale milieubeoordeling milieuvoorschriften opnemen in de omgevingsvergunning milieu en het bestemmingsplan om milieubescherming te bieden voor omwonenden. Decentrale overheden kunnen – vooruitlopend op nieuwe landelijke milieunormen – zelf lokaal afgewogen milieunormen opstellen, bijvoorbeeld door uit te gaan van een “basis” die aansluit bij lokaal geluidbeleid of de lokale geluidsituatie en minimumafstandsnormen, met daarbij als disclaimer te besluiten aan te zullen sluiten bij nieuwe landelijke milieunormen, indien die strenger zijn.
De landelijke ontwikkelingen en informatie volgen wij nauwgezet en al deze ontwikkelingen vormen belangrijke input voor onze inzet voor het gebiedsproces ATT. Twenterand heeft in het ATT proces aangegeven de nieuwe landelijke normen te willen afwachten. Als er landelijk nieuwe normen komen moet daar uiteraard rekening mee gehouden worden.

1.3 Ook andere kansen en mogelijkheden voor (opwek) energie gaan we verder onderzoeken
Voor de energietransitie geldt dat alle bijdragen – ook kleinere – helpen in de opgave. Vanuit het landelijke programma RES is voor de opwek elektriciteit meegegeven dat alleen zon op dak > 15 kW, zon op veld en grootschalig wind meetellen. In het gebiedsproces en daarbuiten, willen wij ook andere mogelijkheden onderzoeken en ondersteunen, zoals:

- Grootschalig Zon op Dak bij (agrarische) ondernemers: deze projecten worden nu belemmerd door netcongestie. Bij de noodzakelijke uitbreiding van het netwerk (voor wind) kunnen dit soort projecten ‘meeliften’.
- Kleine zonnevelden tot 1 ha. De raad heeft tot nu niet gekozen voor extra zon op veld > 1 ha.
- Kleine windmolens tot 35 meter, op of aansluitend aan erven in het buitengebied, toestaan via ruimtelijk beleid.
- Kitepower. 100 kW per Kite
- Smart Energy Hub, waarin gekeken wordt naar oplossingen voor netcongestie
- Biogas / groengas: monovergisting op boerderijschaal in een Hub Weitemanslanden (Geesteren – Twenterand)
- Energiebesparen (bedrijven; isoleren woningen)

UITVOERING

Uitvoering vindt plaats door Bestuurlijk en ambtelijk deelname in het ATT overleg. Het bestuurlijk overleg ATT geeft opdracht aan de ambtelijke projectgroep om – in samenwerking met de inwoners verenigd in de gebiedsgroep en eventueel andere vertegenwoordigers uit het gebied - in beeld te brengen welke manieren van ontwikkeling van windenergie in dit gebied mogelijk zijn en hierover te adviseren, met als belangrijke uitgangspunten:

- Gezondheid / geluid

[5] Onderzoek ervaringen rond windturbines (TNO, Beleving windenergie op land; inzichten uit vier windparken 30 maart 2022); RIVM (Verschillende mogelijkheden voor onderzoek naar gezondheidseffecten windmolens | RIVM)
[6] nieuwe normen voor geluid, slagschaduw, externe veiligheid.
[7] Kamerbrief over hernieuwbare energie op land en regionale energiestrategieën | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl
[8] Kamerbrief bij onderzoeksrapport afstandsnormen windturbines | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

- Participatie
- Lokaal eigenaarschap
- Ruimtelijke kwaliteit

De voorbereiding van de ontwikkelfase door de ambtelijke projectgroep vraagt aandacht voor goede ruimtelijke inpassing over de gemeentegrenzen heen, een goed participatieproces en het benutten van de potentie van het gebied. Kern van het voorbereiden van de vervolgfase moet bestaan uit het – in samenwerking met vertegenwoordigers uit het gebied - in beeld te brengen welke manieren van ontwikkeling van windenergie in dit gebied mogelijk zijn en hierover te adviseren. Kansen bieden aan participatie en lokaal initiatief, gezondheidsaspecten en ruimtelijke kwaliteit & samenhang moeten belangrijke uitgangspunten zijn voor de uiteindelijke keuze van het vormgeven van de ontwikkeling van windenergie in het ATT gebied. Het uitwerken van een maatschappelijke tender (voorbeeld Staphorst) voor het hele ATT gebied – al dan niet opgedeeld in gemeentelijke percelen – is hierbij één van de opties. Een andere mogelijkheid is via een gebiedsovereenkomst (voorbeeld Zwolle Tolhuislanden).
Er is voldoende ambtelijke ondersteuning nodig, ook op gebied van communicatie, ruimtelijke en milieutechnische expertise en projectontwikkeling. Op dit moment is de ambtelijke inzet in Twenterand minimaal.

FINANCIËN

Dit besluit heeft geen financiële consequenties.

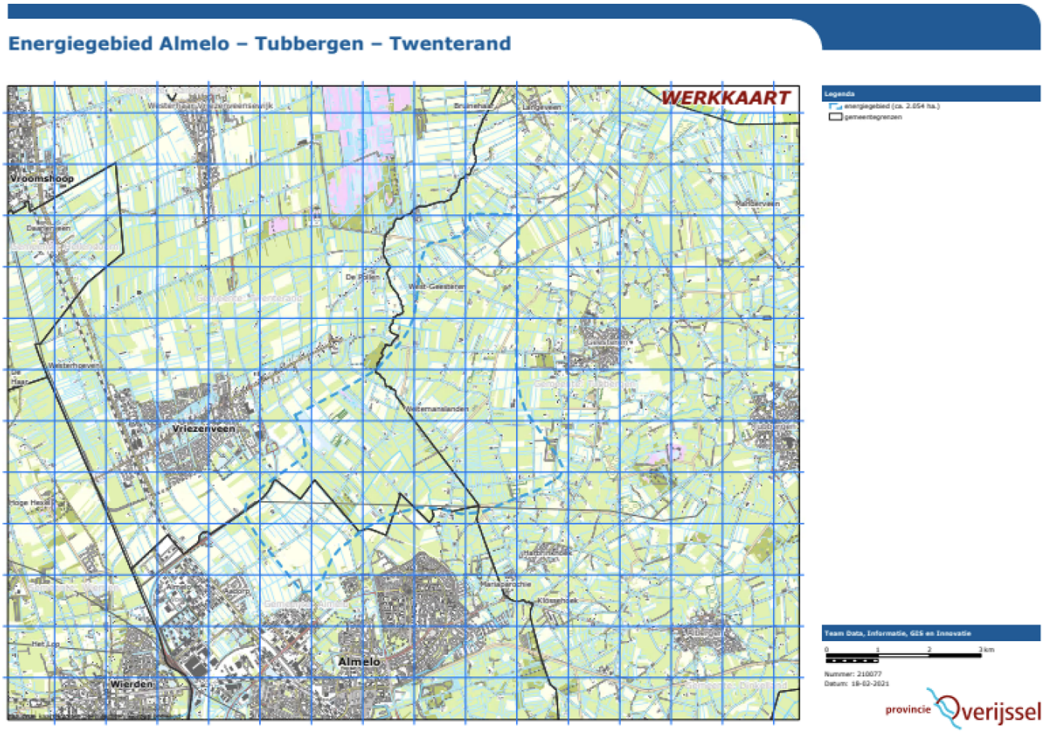
COMMUNICATIE

De resultaten van het technisch onderzoek zijn gedeeld met inwoners en de raden en zijn gedeeld via Webinars en onze website. De vragen van inwoners zijn zoveel mogelijk beantwoord in de gebiedsbijeenkomsten. Daarnaast is een “Q&A” gemaakt van de (veel) gestelde vragen en een aantal vragen die nog moesten worden uitgezocht. Ook deze “Q&A” is op onze website geplaatst. Op de vragen zijn (zoveel mogelijk) antwoorden gegeven, met verwijzing naar vindplaats van het onderwerp of een verwijzing naar toekomstig onderzoek. Inwoners zijn nauw betrokken bij het gebiedsverslag en konden tot 21 september nog reacties inbrengen op het concept verslag.

Communicatie in het gebied zal plaatsvinden in het kader van de afronding van de verkennende fase en de start van de voorbereiding ontwikkelfase na het volgende Bestuurlijk overleg ATT op 2 november.
Over de inhoud van het collegebesluit over het vervolg van het gebiedsproces ATT zullen wij de inwoners in het zoekgebied informeren. De portefeuillehouder communiceert tijdig met de klankbordgroep Vriezenveen zuidoost.

Bijlagen:

- Technisch ruimtelijk rapport, bureau Bosch en Van Rijn
- Participatieverslag wind ATT gebied, bureau Comcept
- Kaart energiegebied Almelo, Tubbergen, Twenterand

Burgemeester en wethouders van Twenterand

de secretaris,

P.F.G. Rossen

de burgemeester,

mr. J.C.F. Broekhuizen

Zaaknummer: 47968-2022
Documentnummer: 47968-2022:850921